

Оптимальним нині способом організації об'єднаної діяльності бібліотечних установ у рамках міжнародних проектів стали бібліотечні консорціуми – ефективне рішення для задоволення потреб структуризації глобальних інформаційних ресурсів за місцем зберігання. З'явившись у 60-х роках минулого століття, передусім у США та Західній Європі, консорціуми були покликані забезпечити спільне використання інтегрованих бібліотечних систем, кооперативний розвиток колекцій, придбання та використання електронних ресурсів (електронних журналів, баз даних тощо) та підвищення кваліфікації персоналу. Особливого поширення консорціуми набули з кінця 80-х років ХХ ст. з огляду, з одного боку, на впровадження новітніх інформаційних технологій, а з іншого – на зростаючі бібліотечні витрати та низьку віддачу шляху збільшення фінансування, необхідного для забезпечення вищої якості колекцій та послуг для своїх користувачів. Вирішення цих та інших проблем – розширення наукових зв'язків, безперервна освіта бібліотечних кадрів, створення центрів обміну інформацією, що стосується життєдіяльності регіонів ¹, – покладене на бібліотечні консорціуми.

Наразі у світі працюють такі великі консорціуми, як Консорціум університетських дослідницьких бібліотек Великої Британії – CURL [Consortium of University Research Libraries (<http://www.curl.ac.uk>)], Консорціум дослідницьких бібліотек Вашингтона – Washington Research Library Consortium (<http://www.wrlc.org>), Консорціум академічних бібліотек Швейцарії – Consortium of Swiss Academic Libraries (<http://lib.consortium.ch>), Естонський бібліотечний мережевий консорціум – ELNET (<http://www.elnet.ee>), Вірменський консорціум бібліотек – ELCA (<http://www.elca.info/en>), Болгарський інформаційний консорціум (www.bic.bg) та ін.

Активно в напрямі кооперації розвиваються бібліотеки Росії: тут створено Російський національний консорціум електронної інформації – NEICON (<http://www.neicon.ru/>); за підтримки Міністерства культури Російської Федерації розроблено програму ЛІБНЕТ – «Створення загальноросійської інформаційно-бібліотечної комп'ютерної мережі», мета якої – реалізація співробітництва російських бібліотек у галузі створення, обміну та використання електронних ресурсів на базі сучасних технологій. Серед головних завдань ЛІБНЕТу – участь у реалізації національної бібліотечної політики країни в галузі інформатизації, впровадження національних форматів і правил каталогізації, довідково-бібліографічного

---

¹ *Lester J. Pourciau. Consortium Formation and Participation as a Key Ingredient of Library Networking.* – Mode of access: <http://www.nbu.gov.ua/articles/crimea/2005/6.pdf>.

обслуговування, цифрової каталогізації, створення електронних бібліотек, МБА, зведеного каталогу бібліотек Росії (ЗКБР), надання доступу до інформаційних ресурсів тощо.

У світі існують також не лише територіальні, а й галузеві об'єднання – наприклад, британський консорціум медичних бібліотек CHILL – Consortium of Independent Health Information Libraries in London (<http://www.chill-london.org.uk>); американський консорціум 25 юридичних бібліотек New England Law Library Consortium (NELCO) та ін.

Найбільшим у світі бібліотечним кооперативом, який сьогодні виконує функції світового каталогу, надаючи електронний доступ до інформації через співпрацю з різними бібліотеками (збір бібліографічних записів від бібліотек і надання можливості їх використання всім іншим бібліотекам), є OCLC (Online Computer Library Center). Це некомерційна організація, що обслуговує 57 тис. бібліотек із 112 країн світу. Каталог OCLC має 82 млн бібліографічних записів, що відтворюють інформацію про книги за 4 тис. років 400 мовами. Кожні 12 секунд до каталогу приєднується новий запис².

Особливо слід відзначити консорціуми, що об'єднують уже не бібліотеки, а, власне, інші консорціуми. Наприклад, Міжнародну коаліцію бібліотечних консорціумів – ICOLC (The International Coalition of Library Consortia, <http://www.library.yale.edu/consortia>) чи Консорціум eIFL.net (Electronic Information for Libraries, <http://www.eifl.net>), до якого входять консорціуми бібліотек понад 45 країн світу³.

Міжнародна коаліція бібліотечних консорціумів, що об'єднує понад 200 консорціумів з усього світу, була заснована в 1997 р. як неофіційний «Консорціум консорціумів». Наразі ICOLC обслуговує зацікавлені організації, проводить зустрічі представників консорціумів, займається інформуванням щодо нових електронних інформаційних ресурсів, оцінюючи практики електронних інформаційних постачальників і вендорів (постачальників програмного забезпечення), ряд інших проблем, актуальних для бібліотечних консорціумів.

У глобальному інформаційному просторі сьогодні активно діє також ряд інших подібних об'єднань, що виробляє організаційно-технологічну базу ефективного керування інформаційними ресурсами. Так, консорціум eIFL.net спеціалізується в наданні допомоги й консультаційної підтримки з питань

---

² Башун О. В. Глобальна бібліотечна кооперація: історія та сучасність // Бібл. форум України. – 2003. – № 2. – С. 29–30; Щербан Р. Регіональна корпоративна бібліотечна інформаційна система // Бібл. форум України. – 2007. – № 2. – С. 2–4.

³ EIFL: Where we work: website EIFL. – Mode of access: <http://www.eifl.net/where-we-work>.

широкого використання електронних ресурсів для користувачів бібліотек країн, що розвиваються і країн перехідного періоду. Головними напрямками діяльності eIFL.net є проведення переговорів про найбільш прийнятну ціну на підписку для консорціумів різних країн, розвиток національних бібліотечних консорціумів, підтримка обміну знаннями в глобальному масштабі й побудова мережі безперервного підвищення освіти за такими напрямками, як відкритий доступ до публікацій, право інтелектуальної власності, програмне забезпечення з відкритим кодом для бібліотек і створення інституціональних репозиторіїв (архівів) з локальним контекстом⁴.

Міжнародний консорціум SPARC (Scholarly Publishing & Academic resources Coalition, <http://www.arl.org/sparc>) позиціонується як міжнародний альянс академічних і дослідницьких бібліотек у співпраці з авторами та видавцями та спрямовує зусилля на вдосконалення академічної видавничої системи, моделювання нових шляхів наукової комунікації, зокрема й шляхом використання можливостей мережевого цифрового простору, зниження фінансового тиску на бібліотеки. Членами об'єднання є понад 800 інституцій Північної Америки, Європи, Японії, Китаю, Азії та Австралії⁵.

Інший консорціум – Greater Western Library Alliance (<http://www.gwla.org>) об'єднує 32 дослідницькі бібліотеки США, що мають спільний інтерес до програм, пов'язаних з академічною комунікацією, міжбібліотечними позиками, загальними електронними ресурсами, кооперативним розвитком колекцій, цифровими бібліотеками⁶. До Коаліції мережевої інформації CNI (Coalition for Networked Information, www.cni.org), що теж опікується різними аспектами наукової комунікації в інформаційному світі, входять не лише бібліотеки, членами CNI є близько 200 установ: університети, відомі компанії-виробники програмного та технічного забезпечення, телекомунікаційні компанії, видавництва, наукові та професійні організації, урядові установи, недержавні фонди США та інших країн. CNI допомагає організаціям у їх зусиллях стратегічного планування, дає можливість відслідковувати, обговорювати та купувати новітні технології, контент і літературу для електронних бібліотек; брати участь у конференціях, семінарах, зустрічах, в основному присвячених науковим зв'язкам, проблемам електронної науки та комп'ютерної інфраструктури. Крім того, CNI співпрацює з провідними науковими агентствами та організаціями США – Національною академією (National Academies),

---

⁴ *Кунпиме Р.* Ініціатива eIFL.net: доступ та управління електронними ресурсами, бібліотечними консорціумами в перехідних країнах та країнах, що розвиваються / пер. Т. Ярошенко // Бібл. форум України. – 2006. – № 3. – С. 54–60.

⁵ About SPARC: website SPARC. – Mode of access: <http://www.arl.org/sparc/about/index.shtml>.

⁶ About GWLA: website GWLA. – Mode of access: <http://www.gwla.org/about-gwla/members>.

Національним науковим фондом США (National Science Foundation, NSF), Бібліотекою Конгресу, Інститутом музейних та бібліотечних служб (Institute of Museum and Library Services, IMLS), Національним фондом розвитку гуманітарних наук (National Endowment for the Humanities), Фондом Е. Меллона (Mellon Foundation) та Великобританії – Комітетом об'єднаних інформаційних систем (UK Joint Information Systems Committee)⁷.

Альянс інформаційних інновацій у науці та техніці – Alliance for Innovation in Science and Technology Information (<http://www.aisti.org>) своєю місією оголосив примноження наукової та технічної інформації й створення сучасних засобів доступу до неї⁸.

Таким чином, поступово структуризація глобальних інформаційних ресурсів за місцями їх зберігання в процесі міжнародної бібліотечної інтеграції трансформується в комплектування інформації за певними напрямками інтересів користувачів, тобто – за напрямками діяльності. При комплектуванні вітчизняних інформаційних баз інформацією глобального інформаційного простору слід враховувати ці тенденції. Поряд із цим необхідно враховувати також й нині діючі засоби структуризації, до яких в цьому випадку правомірно внести наявну систему бібліотечних установ (*Тенденції впливу глобального інформаційного середовища на соціокультурну сферу України / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – С. 75–79).*

---

⁷ About CNI: website CNI. – Mode of access: <http://www.cni.org/about-cni>.

⁸ About AISTI: website AISTI. – Mode of access: <http://www.aisti.org/home/pages/about>.